

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Казахський національний університет імені аль-Фарабі
Texas A&M University-commerce (USA)

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Збірник наукових статей за матеріалами XIV Міжнародної
науково-практичної конференції
10 жовтня 2019 р.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ЯЗЫКОВОЙ ПОДГОТОВКИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ

Сборник научных статей по материалам XIV Международной
научно-практической конференции
10 октября 2019 г.

Харків
2019

Секція 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ: ПИТАННЯ АДАПТАЦІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЗВО

Психолого-педагогічні засади організації навчального процесу: питання адаптації

Андрєєва О.Ю.

*ст. викладач кафедри мовної підготовки
Запорізький державний медичний університет
м. Запоріжжя, Україна
e-mail: olgaandreeva1007@gmail.com*

Загальною метою міжнародної діяльності нашої країни в галузі освіти є її інтеграція як рівноправного партнера у світову освітню спільноту, вдосконалення та авторитету національної системи освіти з урахуванням міжнародного досвіду. Статистика свідчить, що контингент студентів-іноземців, що приїждять на навчання до України неухильно зростає. Тому проблема вдосконалення системи підготовки фахівців для зарубіжних країн набуває особливого значення з урахуванням світових тенденцій розвитку вищої освіти.

Підготовка кваліфікованих кадрів для зарубіжних країн є одним зі шляхів інтеграції України у світовий освітній простір. Основою здобуття освіти іноземними громадянами в українських ЗВО є система підготовки з мови навчання, певний рівень володіння якою необхідний для формування навчально-професійних умінь, й умінь спілкуватися в особистісно значущих сферах життєдіяльності.

Студенти немовних спеціальностей складають найбільш численну групу іноземців, які навчаються у закладах вищої освіти України. І вже на початковому етапі (підготовчий факультет або перший курс) іноземні студенти мають володіти мовою навчання на достатньому рівні, що має забезпечити їх повноцінне входження в соціокультурний простір України, зокрема в освітнє

середовище ЗВО. Проте результати вступних тестувань з мови навчання (якою може бути українська чи російська), найчастіше свідчать про низький (ріше просто недостатній) рівень сформованості вмінь володіння всіма видами мовленнєвої діяльності. І тут на перший план виходить питання адаптації іноземних студентів.

Саме поняття «адаптація» (від латинського «adaptacio» – пристосування) виникло в біології і в широкому значенні розуміється як пристосування до умов навколишнього середовища. Більшість психологічних теорій адаптації розглядають її як процес узгодженості, приведення у рівновагу системи «особистість – середовище». З позицій поведінкового пристосування трактує адаптацію концепція біхевіоризму. У ній під адаптацією розуміють процес (або стан, який досягається в результаті цього процесу) фізичних, соціально-економічних, організаційних змін у груповій поведінці, соціальних відносинах або культурі. Адаптація у широкому сенсі визначається як особлива форма відображення людиною систем зовнішнього та внутрішнього середовища, що полягає у тенденції до встановлення з ними динамічної рівноваги. Розкриваючи зміст явища адаптації, психологи розуміють його, перш за все, як сталий процес активного пристосування до умов соціального середовища. Таким чином, адаптація до освітнього середовища ЗВО є однією з форм пристосування студентів. Вона має ті ж компоненти, що і будь-який інший адаптивний процес. Іноземні студенти, маючи специфічні етнічні та психологічні особливості, змушені долати бар'єри різного роду (психологічні, соціальні тощо), освоювати нові види діяльності і форми поведінки. Адаптація іноземних громадян до нових соціокультурних умов при вступі до ЗВО є основним чинником, що впливає на ефективність освітнього процесу. Проблеми адаптації іноземних студентів до умов навчання в нерідному мовному та соціокультурному середовищі вивчали І. Добрянський, М. Вітковська, І. Троцук.

В перші місяці навчання студентам-іноземцям треба опанувати великий обсяг знань чужою мовою, що включають повторення тем більшості предметів

на нерідній мові та оволодіння новими знаннями, іноді новими предметами. Все це призводить до значних навчальних та психологічних навантажень, які лягають на плечі іноземних студентів. У цей час вони повинні ознайомитися зі звичаями та традиціями України, нормами поведінки, етикетом. Основні труднощі іноземних студентів пов'язані з тим, що вони ще не пристосовані до здобуття вищої освіти в іншомовному середовищі. Саме тому студентів-іноземців треба забезпечити необхідним багажем знань, правилами спілкування та комунікативного обміну. У зв'язку з цим, існує потреба не тільки розвивати у студента впевненість у собі, прагнення розширювати інтелектуальний та особистісний потенціал, а і впевнено себе почувати в новому соціокультурному середовищі, вміння спілкуватися на нерідній мові з представниками нашої культури.

При роботі з іноземними студентами, які щойно приїхали до України, викладач обов'язково має враховувати багатонаправленість національних культур, цінностей, норм, традицій. Розуміння, усвідомлення викладачем особливостей національних культур студентів (які приїжджають на навчання з багатьох країн) допомагає йому забезпечити найкращі педагогічні умови для навчання іноземних студентів, здобуття ними професійних навичок, розвиток їхньої особистості. На цьому етапі психологи також радять викладачам враховувати вікові особливості та відмінності студентів.

Проблема недостатнього рівня підготовки стосується не лише студентів, які вже пройшли навчання на підготовчому факультеті, рівно так і тих, хто вступає до українських закладів вищої освіти без навчання на підготовчому факультеті (громадяни Узбекистану, Туркменістану, Азербайджану тощо). Що стосується останніх, рівень їхньої мовної підготовки, з однієї сторони, такий, що вони не потребують навчання на підготовчому факультеті в повному обсязі, а з іншої, вони не можуть брати повноцінну участь у навчальному процесі через недостатній рівень володіння мовою (навіть загальнолітературною, не кажучи вже про майже нульовий рівень володіння навичками спілкування в навчально-

професійній сфері, що є набагато гіршим, бо вони необхідні для засвоєння спеціальних дисциплін (які вводяться майже одразу на першому курсі). Що стосується студентів, які вже пройшли навчання на підготовчому факультеті, ця проблема не стоїть так гостро. Річ у тому, що під час навчання на підготовчому факультеті вони вивчали мову спеціальності. А найважчим для викладача і для студентів є те, що в одній групі опиняються студенти, які пройшли навчання на підготовчому факультеті, і студенти-вихідці з країн СНД (перші володіють навичками спілкування в навчально-професійній сфері, а останнім маже до завершення навчання в університеті дуже важно «наздагнати» їх, тому вони дуже часто перебувають у стані стресу). У такій ситуації викладач має бути не лише педагогом, а й досвідченим методистом (бо студентам, які приїхали з Узбекистану, Туркменістану, Таджикистану, треба під час уроку приділяти більше уваги, розробляти для них індивідуальні завдання) і психологом (щоб кожен студент у подібних «змішаних» групах почувався впевнено, що є безумовною складовою адекватного сприйняття інформації, яку далі вони отримуватимуть на основним кафедрах). Сучасні засади особистісно орієнтованого навчання розроблено Є. Голобородько, О.О. Леонтьєвим, Г. Михайловською, Ю. Пассовим.

Процес адаптації відбувається під впливом низки факторів: об'єктивно-соціальних, соціально-психологічних, психофізіологічних, тому адаптація розглядається як комплекс мовного, соціально-психологічного, дидактичного, академічного та інших видів пристосування до нових умов життя (А. Зінковський, Н. Шафажинська). Найбільш важливим для студентів видом адаптації є академічна, її результат становить академічна адаптованість, тобто рівень сформованості комунікативних умінь і навичок, які дозволяють студенту на 100 % реалізовувати освітні потреби.

Література:

1. Каземіренко В.П. Програма дослідження психолого-соціальних чинників адаптації молодшої людини до навчання у ВНЗ та майбутньої професії // Практична психологія та соціальна робота. – 2004. – № 6.

2. Моргунова, Н. С. (2015). Мовне портфоліо як інструмент самооцінки досягнень студентів у процесі навчання української мови як іноземної. Педагогіка та психологія, 51, 66-75.
3. Фурман А.В. Психодіагностика особистісної адаптивності // Наукове видання. – Тернопіль: Економічна думка, 2000.

**Педагогічні технології навчання та виховання як складова
соціокультурної адаптації іноземних громадян**

Богиня Л.В.

Керівник навчально-наукового центру з підготовки іноземних громадян

Українська медична стоматологічна академія

м. Полтава, Україна

e-mail: lvboginya@meta.ua

Реформування освітньої галузі в останні роки розширює можливість міжнародної діяльності українських закладів вищої освіти, робить їх привабливими для іноземців. Традиційно до України приїздить багато іноземних громадян, що прагнуть здобути вищу медичну освіту. Стрімкі зміни у політичному, економічному та соціальному житті України викликають необхідність перегляду підходів до питання організації навчального процесу іноземних студентів як одного з чинників соціокультурної адаптації та фахової підготовки.

Більшість науковців трактують поняття соціокультурної адаптації як процес взаємодії особи (чи групи осіб) і соціокультурного простору іншої країни, результатом якого є відчуття пристосованості, комфортного перебування в новому середовищі.

Соціокультурний простір розуміється нами як поєднання правил і норм, що регулюють життя суспільства, способу життя населення окремого регіону, його традицій і культурних цінностей, механізмів забезпечення толерантної взаємодії людей різних національностей.

Іноземні громадяни, вступаючи до українських закладів вищої освіти проходять складний процес адаптації у декілька етапів.[1] Від тривалості процесу адаптації залежить успішність іноземних громадян, тому пошуки

<i>Гутникова Т. Ю.</i> Методы нейролингвистического программирования в преподавании русского языка как иностранного	215
<i>Долгопол О. О., Кір'янова О. В.</i> Упровадження елементів проблемного навчання на заняттях з української мови як іноземної	220
<i>Иванова Т.А.</i> Инновации в обучении студентов-иностранцев	225
<i>Ісаєва В.І.</i> Реалізація компетентнісного підходу в навчанні іноземної мови студентів різних спеціальностей	230
<i>Кутья О.А.</i> Использование социальных сетей в образовательном процессе в заведениях высшего образования Украины (на примере группы в Facebook)	235
<i>Малихіна Ю.О.</i> Вивчення краєзнавчого матеріалу на уроках з української мови як іноземної	239
<i>Полянська І. В., Чернявська С. М.</i> Нетривіальна інтерпретація інноваційності в комунікативно-інтенційній моделі (KIM) як новій біобалансованій еволюційній освіті (НБЕО)	244
<i>Приходько С.О.</i> Інтерактивні технології у навчанні іноземної мови студентів ЗВО	250
<i>Сентябова А.В.</i> К вопросу о методе проектов в практике преподавания РКИ	255
<i>Скидан Я.А.</i> Інноваційні технології у навчанні іноземних студентів	259
<i>Соїна І.Ю.</i> Особливості мультимедійної стратегії в сучасній системі освіти	261
<i>Сулятицкий А.В.</i> Визуальное представление знаний с использованием современных информационно-телекоммуникационных технологий как необходимая составляющая интенсификации процесса обучения в ЗВО	263
<i>Шленьова М.Г.</i> Effective methods of study Ukrainian as a foreign language	269
<i>Шумарина Т.Ф.</i> Приемы преподавания колоративной лексики в иностранной филологической аудитории высшего этапа: лингвостилистический и методический аспекты	272

СЕКЦІЯ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ: ПИТАННЯ АДАПТАЦІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЗВО

<i>Андрєєва О.Ю.</i> Психолого-педагогічні засади організації навчального процесу: питання адаптації	277
<i>Богиня Л.В.</i> Педагогічні технології навчання та виховання як складова соціокультурної адаптації іноземних громадян	281
<i>Бондаренко Л.М.</i> Проблеми мобільності та соціалізації іноземних студентів при входженні в навчальний процес в Україні	286
<i>Дьолог О.С.</i> Комунікативна поведінка викладача на заняттях з української мови як іноземної	289
<i>Михлова Светлана</i> Оценка работы преподавателя студентами	294
<i>Моргунова Н.С.</i> Міжкультурна адаптація іноземних студентів у процесі навчання у закладах вищої освіти України	298
<i>Омельницька Л.В.</i> Адаптація іноземних студентів до освітнього середовища закладу вищої освіти	303
<i>Свинаренко Н.О.</i> Про мотивацію до навчання «Економічної і соціальної географії світу» слухачів підготовчого відділення	307
<i>Семененко І.Є.</i> Міжпредметна координація як чинник якості професійної комунікативної компетентності іноземних студентів	311
<i>Синявина Л.В., Филянина Н.Н., Долгая Е.А.</i> Развитие лидерских качеств будущих специалистов	315
<i>Скидан М.С.</i> Мовні ігри як засіб адаптації іноземних здобувачів освіти	320
<i>Уварова Т.Ю., Приходько А.М.</i> Можливі шляхи успішної самореалізації іноземних студентів у позааудиторній діяльності	323